

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 3. septembra 1877.

Obseg: Razstava goveje živine, kónj, ovác in prešičev v Celovcu. — Tri glavna vodila, kako naj gospodar ravná s hlev^e skim gnojem. — Vinska letina. — Gospodarske skušnje. — Dunajski časniki in pa Rusko-Turška vosjka. — Čenč za tiste, ki bi radi zdehali. — Slovansko slovstvo. — Odgoja po módi. (Dalje.) — Angora. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razstava goveje živine, kónj, ovác in prešičev v Celovcu.

Koroška kmetijska družba je zadnje dni septembra meseca napravila veliko živinsko razstavo. Ž njo je po eni strani hotela svetu pokazati, nakolikošno stopinjo v živinoreji je že dospela, ter s tem pridobiti živinorejcem svoje dežele slavno ime in vsled tega dobrih kupcev; na drugo stran pa je bil namen razstave ta, da domači deželani posamesnih okrajev spoznajo, kaj premore cela dežela, in da naj jim razstavljená živina služi v spodbudo, da tudi oni storé to, kar so izvršili drugi domačini.

Koroška dežela je pač od narave za živinorejo bogato obdarjena; v živinoreji ima ona najboljše prihodke, česar se bomo prepričali iz statističnih poročil o množini dohodkov, ki deželi izvirajo iz živinoreje. S travo bogato obrašeni pašniki, planine, obilne senožeti: vse kaže, da je tukaj prava domovina za živinorejo, in ker ljudstvo tudi čísla živino ter ljubeznjivo ravná ž njo, doseglo se je za to v istini veliko, kakor nam spríčuje sijajna razstava, v kateri smo videli lepo število izvrstnega govejega Belanskega (Möllthaler) plemena, pa tudi kaj zala goveda Labodskega (Lavanthaler) rodú.

Ker je prav ta razstava pokazala jasno in odločno, da je Belansko pleme res izvrstno, popolno žlahno in sposobno, da se ž njim zboljšujejo goveda po gorenškem Kranjskem in Goriškem Tominskem, kakor sem poročal v svojih poročilih sl. kmetijskemu ministertvu, katero mi je dalo nalog, da pregledam goveda po omenjenih deželah ter da stavim predloge. Toplo sem v teh poročilih zagovarjal to pleme, in želim le, da bi še več let strogo in odločno Kranjska kmetijska družba z Belanskimi govedi skušala požlahniti Gorenško govejo živino.

Da je Koroška res pravi dom za rejo goveje živine, kaže nam lepo število zemljišč, na katerih se prideluje krma. Cela dežela meri 188 □ milj, od katerih je 88 odstotkov produktivnega sveta in od tega je 41 odstotkov sveta, na katerem se prideluje krma. Statistične številke od 1875. leta kažejo, da se je v enem letu pridelalo:

2 milijona in 821.862 metrič. centov sená (na senožetih),

756.280 metrič. centov detelje,
240.050 metrič. centov na njivah pridelanega sená,
razun tega še blizo 800.000 metr. centov krmenske pese.
Pač lepa množina krme, kateri je primerna množina živine, ki se redí v deželi!

Goveje živine je na Koroškem 232.788 glav
konj 23.744 glav, ovác 176.540, kóz 36.524 glav,
svinj 99.243 glav.

Zanimivo je brati račun o vrednosti in dobičku, katerega daje živinoreja Koroški deželi vsako leto, on po številkah kaže, kako lepo premoženje Koroška dežela dobiva od živinoreje v primeri s Kranjsko. Pač sveta dolžnost je podpirati zboljševanje živinoreje, ki je prvi in pravi steber gospodarstva tudi po Kranjskem. Kako pregrešno ravnajo nasprotniki kmetijskega napredka, tedaj tudi nasprotniki kmetijskega poduka, brez katerega se ne dá nič doseči. Da ima Koroška dežela dandanes tako lepo živino, ima se zahvaliti posebno neutrudljivo delajoči kmetijski družbi, a ne malo neutrudljivemu misijonarju, kmetijskemu popotnemu učitelju gosp. Schütz-u v Celovcu. Tako se govori sploh v merodajnih krogih v Celovcu.

a) Konjereja. — Poročilo razkazuje, da je blizo 6000 kobil bilo leto in dan obrejenih in od teh 60 odstotkov žrebet odgojenih. Žrebeta se prodajajo po 50 do 300 gold.; poročilo ceni le 100 gold. enega k drugemu, torej dohodka iz konjereje v letu 360.000 gold.

b) Govedoreja. — Vsako leto se priredí okoli 80.000 telet, od teh se jih prodá v mesnico 39.000 v vrednosti . 468.000 gold.
Od eno- in dveletnih juncev se pokolje
3000 glav po 40 gold. 120.000 „
Od 3 leta in več let stare živine prodá se 4000 glav po 100 gold. 400.000 „
8000 glav (starih krav) po 80 gold. . 640.000 „
Volov se prodá 20.000 na pol pitanih eden po 300 kilo čistega mesá, to je,
60.000 metr. centov po 64 gold. . . 3,840.000 „
in 6000 manjših hribovskih volov à 225 kilo=13.500 metr. centov po 56 gld. 756.000 „

torej ves dohodek iz govedoreje v letu 6,224.000 gold.

c) Ovčjereja in kozjereja. Prodá se leto in dan okoli 70.000 ovác po 5 gld., to znaša 350.000 gld., okoli 10.000 kóz po 5 gold., kar znaša 50.000 gold.

d) Svinjereja. Leto in dan se poprodá in porabi: 112.000 centov svinjskega mesa in slanine (špeha) cent po 26 gold., znaša 2 milijona in 912.000 gold. Iz

vse živinoreje tedaj lep denar na leto: 9 milijonov in 896.000 gld. Vrh tega pa še za mleko in sir, ovčjo volno itd., najmanj more 5 milijonov gold. dohodka ceniti. Tako ima Koroška iz živinoreje na leto blizo 15 milijonov gold. dohodka. Ali ni to gotovo steber ljudskega blagostanja?

Nikakor ne tajim, da Kranjska nima lepega zaklada v živinoreji, al koliko bi se še dalo zboljšati in pomnožiti! Zato, dragi rojaki, v hlevu imate še velik vir, le tega požlahnite in prav v živinoreji morete najti še večih prihodkov, katerih vam vsem je posebno v današnjih za gospodarje težavnih letinah silno treba.

Kakor sem že omenil, bila je razstava res s pravim cvetom žlahnih Belanskih goved napolnjena. Belansko pleme je srednje velikosti (300 do 350 kilo žive teže). Glava in vrat sta navadno rudeča, od pleč čez hrbet in bedra se pa širi bela progga; sploh je živina cikasta. Glava je fina in lahka z lepimi rogovi, oko milo in pohlevno, tako, da se Belansko živinče vsakemu hitro priljubi. Pa tudi rado se redi Belansko govedo, ter se sme imenovati ena najzadostljiviših. Obilna molža pa je tretja lepa lastnost in o tej podajam sledeči posnetek iz zapisnika o molži Belanskih krav, katere je redil gospodar Wenger in vestno celo leto zapisoval množino mleka tako le:

Krava št. 1	dala je na leto	3878	litrov mleka
„ št. 2	„	3166	„
„ št. 3	„	3283	„
„ št. 4	„	3588	„
„ št. 5	„	2757	„
„ št. 6	„	2383	„
„ št. 7	„	2392	„
„ št. 8	„	2977	„
„ št. 9	„	1876	„
„ št. 10	„	2314	„

toraj ena k drugi daje po 2861 litrov dobrega mleka.

To je pač mleka veliko, zato se Belansko pleme sme imenovati eno najboljših mlečnih plemen, ker v primeri velikosti pač ne poznam, vsaj v Avstriji ne, boljših krav, ki bi bolje molzle. Pa tudi mleko samo je hvalevredno. Tolščomer kaže, da mleko Belanske krave ima 13.5% smetane.

(2. del prihodnjič.)

Tri glavna vodila, kako naj gospodar ravna s hlevskim gnojem.

Navadno se misli, da z gnojem ume ravnati vsakdo, če tudi prav nič ne vé, v čem gnoja glavne moči obstajajo.

Znani učenjak Reichardt povdarja in to po vsi pravici tri glavna vodila, po katerih naj s hlevskim gnojem ravna gospodar na velik dobiček svoj.

Prvo vodilo po njegovih besedah je, da se gnoju, dokler ni pod zemljo, nikoli ne primeša kaj apna, pepela ali kaj enacega, in zakaj ne? — Zato ne, ker apno in pepel iz gnoja preganjata amonijak, ki je gnoju glavna rastline redivna moč;

drugo vodilo je, naj se varuje, da gnoj ne sprhni, to je, se ne razkroji po dotiki zraka, kajti po dotiki z zrakom se napravlja ogeljna kislina v obliki gaza, katera iz gnojá beží, potem pa mnogo organskih substanc v zgubo gre;

tretje vodilo naj pa bo gospodarju ravno to, da ubrani dotik zraka z gnojem takrat, kedar gnoj trohni, to je, se sam po sebi razkroji; v ta namen je tedaj treba gnoj večkrat z gnojnico polivati.

Korist tacega ravnanja razume pa le tak gospodar,

ki ve, kakošne kemične premembe se godijo v gnoji, kedar trohni ali se sprstenuje.

Gnoj, ki ga je gospodarju živina naredila, se po dotiki podnebnega zraka razkroja; čem bolj zrak more prešiniti gnoj, tem hitreje se razkroja, tem več se pa tudi redivnih stvari iz njega zgublja. Da se gnoj pravilno razkroja, potrebuje neko gotovo mero vlažnosti in pa toplote; vlažnost dobiva gnoj v hlevu po živinski scavnici, na gnojnišči pa po deževnici ali s tem, da se gnojni kup z gnojnico poliva. Kedar se gnoj prav segreje, izhlapi vlažnost iz njega; potem zgublja vodenih in drugih organskih obstojnih delov, in po tej izgubi prihaja gnoja čedalje manj in zgublja precej od svoje teže, pomnožujejo se pa v njem rudninske stvari in pa vezani gnjilec. V frišnem hlevskem gnoju je 0.39 odstotkov gnjilca, 0.45 odstotkov kalija, 0.18 odstotkov fosforove kisline; če pa je gnoj že nekoliko strohnel, ima v sebi 0.49 odstotkov gnjilca, 0.56 kalija in 0.23 fosforove kisline, po takem rudninskih stvari in gnjilca precej več.

Po vsem tem je razvidno, da gospodar, če sebi lastne škode noče, se mora ogibati vsemu, kar zmanjšuje vrednost gnoja.

(Konec prih.)

Vinska letina.

Na Štajarskem ne bodo, kakor „Slov. Gosp.“ poroča, zadovoljni z vinsko letino. Le Šilharja bodo letos precej in dobrega dobili. Na Tirolskem bo slabše od lani, vreme ni bilo ugodno cvetenju. V Dalmaciji in Istri bodo imeli najboljšo vinsko letino v celi Avstriji. Iz Hrvatskega se ne slišijo tako dobri glasi, na Ogerskem povsod tožijo, da bo malo vina in še to slabo. Na Avstrijskem pričakujejo le malo vina in slabo, tudi je toča veliko pobila. Vinska trgovina sedaj nekoliko stoji, ker vse gleda, kaj bo trgateg pokazala; toda ni dvomiti več, da bode potem cena poskočila. Na Nemškem bo vino veliko slabše od lanskega, v Italiji pa so neki jako zadovoljni, posebno na Piemonteškem. V Španiji je silna vročina mnogo grozdja posušila, ostalo bo pa dalo kaj ognjevito vino. Na Portugalskem žuga trtna uš vse vinograde pokončati. Francozi bodo imeli mnogo in prav dobrega vina, veliko več kakor lani!

Gospodarske skušnje.

* Če čebela človeka piči, priporočajo čebelarji tobakov sok, s katerim naj se pomaže mesto, kjer je čebela človeka pičila. Pravijo, da zadostuje, ako se pičeno mesto z mokrim koncem cigare (iz ust) pomoči. Kmalu prestane bolečina in otok. — Tako pišejo „Pučke Novine“, katerim moramo odgovornost za to sicer res lahko zdravilo bučelnega pika prepustiti.

* Gliste v zemlji so zelo koristne. Naravoslovec Grimm to na široko dokazuje; po njegovih skušnjah glista prav nič ne škoduje koreninam rastlinskim; one kopajo zemljo in jo rahlajo, da v njo lože prodira zrak in pa voda.

Politične stvari.

Dunajski časniki in pa Rusko-turška vojska.

Na Dunaji izhaja sila veliko časnikov, mnogo več, kakor jih je treba in med temi jih je velika večina takih, katere vzdržujejo stranke samo za svoje namene.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrť leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrť leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 10. oktobra 1877.

Obseg: Naznanilo novega šolskega leta podkovske in živinozdravske šole v Ljubljani. — Razstava goveje živine, kónj, ovác in prešičev v Celovcu. — Kako v Predarelskem in v Švajci živinorejo ravnajo. — Gospodarske novice. — „Vdovsko učiteljsko društvo“ — „slovensko učiteljsko društvo“ in pa „narodna šola na Kranjskem“. — Odgoja po módi. (Dalje.) — Angora. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Naznanilo novega šolskega leta

podkovske in živinozdravske šole v Ljubljani.

Novo šolsko leto se začne 5. dne prihodnjega meseca novembra, to je, v ponedeljek po vseh Svetih.

Kdor želi v podkovsko šolo sprejet biti, se mora izkazati: 1) s spričalom, da se je pri kakem kovaču za kovaškega pomočnika (ksela) izučil in da je sposoben učiti se podkovstva bolnih ali sicer napačnih kopit, 2) z domovinskim listom, 3) s spričbo svojega fajmoštra, da je poštene obnaše, in 4) da zna vsaj slovensko brati.

Ta šola trpi pol leta. Kdor konec leta preskušnjo dobro prestopi, more po postavi od leta 1873. patent podkovskega mojstra dobiti; drugače po postavi ne more nobeden postati kovašk mojster, ki se ni preskušnji podvrgel in je dobro prestavil.

S podkovsko šolo pa je združena živinozdravska šola, katera celo leto traja. To šolo zamorejo ob enem obiskovati kovači pa tudi drugi mladenči, kateri se želijo umne živinoreje in pa ozdravljanja bolne živine naučiti za svoje lastno gospoparstvo ali da so živinozdravniški pomočniki in izkušeni mesogledi. Kdor hoče v to šolo sprejet biti, se mora izkazati: 1) z domovinskim listom, 2) s spričalom svojega fajmoštra, da je poštene obnaše in vsaj 18 let star, in 3) da zna slovenski brati in pisati.

Nauk v obeh šolah je v domačem (slovenskem) jeziku in brez plačila; vsak učenec ima skrbeti le za to, da si za šolski čas oskrbi živež in stanovanje ter potrebne šolske bukve.

Vse bolj natanko tudi zarad stanovanja se izvé v tej šoli v Ljubljani na spodnjih Poljanah.

Ker je po slovenskih deželah še zmirom premalo popolnem izučenih kovačev in celó malo živinozdravniških pomočnikov, ki bi v sili pomagali, zato naj bi županstva svojo skrb obrnila na to, da na stroške občine pridejo za nauk sposobni mladenči v to šolo.

Vodstvo podkovske in živinozdravniške šole v Ljubljani 8. oktobra 1877.

Razstava goveje živine, kónj, ovác in prešičev v Celovcu.

II.

Na gorenjem Koroškem začela se je že precej živahna kupčija z mlado za plemo namenjeno živino Belansko, katero sosedne dežele kaj rade kupujejo; posebno v Tirolsko in Solnogradsko gre veliko mladih plemennih goved, katere od ondot prodajajo kot Pincgavske.

Najlepša goveda Belanska (Möllthaler) so razstavili sledeči živinorejci: Albin Pihler v Möllbrückenu, Benno Martiny v Lizlhofu, Jan. Winkler, po domače Platnar, v Steindprfu, Edvard Pihler v Oberdraudorfu, Janez Glaser v Föderlachu, Marija Wallner v Gmündu in Marija Ghon v Beljaku.

Objavljam pa našim živinorejcem te živinorejce zato, da se vedó kam obrniti, ako želijo si Belanskih goved kupiti.

V 2. oddelku razstave stalo je Noriško goveje plemo, ali v občé Labodsko (Lavantthaler) plemo imenovano. Ta goveda so od nekdanj in izvorno vdomačena na Koroškem. Sorodno temu plemenu je Marijadvorsko plemo, po katerem se tudi ta goved rada imenuje. Prav pa ima g. Schütz, strokovnjak v živinoreji, da je za to govedo vpeljal imé „noriško plemo“, ker moje lastne študije mi spričujejo, da ta belkasta goveda so bila nekdanja ali izvorna živina nekdanjih noriških pokrajin, torej prvotni rod tudi onih belkastih goved, ki se nahajajo po Kranjskem in Goriškem.

Noriška goveda imajo belkasto, tudi pšenično dlako, rožasto-rudečo žlemlato kožo na ustnicah in ob očeh, voščeno-rumene parklje in rogove belkaste z rumenimi svetlimi konci. Le pri rodu, ki ni popolnem čist, se nahaja gobec višnjev. Ako se ta živina dalje časa redí le v hlevu, dobi dlako lepo svilnato svitlo in fino; živina pa, katera se pase, ima vedno bolj surovo dlako. Zeló čislane so živali blede-rumene barve, ker so navadno v rebrih lepo okrogle. Očitati pa se mora temu plemenu to, da je preveč obtesanega života, to je, v rebrih je premalo okroglo in križa preveč poobešenega. Pri nekaterih živalih se nahaja izredno bela barva na glavi, ves drug život pa je rumeno-dlakast. Noriška goveda stojé na visokih nogah, včasih so res pravi velikani, kajti ne redkokrat se nahajajo Noriški voli, ki imajo žive teže (par) 40 do 48 centov. — Sploh

se odlikuje to pleme v tem, da se rado redí in vpita še celó pri malo vredni krmi. Se vé da ni tako mlečno kakor Belansko, al mleko je prav dobro.

Dognana resnica je, da ni nobenega govejega plemena, katero bi v sebi združevalo vse 3 lastnosti, namreč da bi bilo izvrstno za delo, meso in mleko. Če se odlikuje v enem oziru, se manj odlikuje v drugem, v vsem nikakor ni mogoče izvrstnosti doseči. Zakon nature je tak. Za kraje tedaj, kjer imajo dovolj krme, pa so preoddaljeni od velicih mest, kamor bi prodajali mleko, ima tudi Noriško pleme veliko vrednost, ker ni kočljivo, se rado redi in doraseni voli se kaj dobro opitati dadó.

Korošci prodajajo pitano živino na Nemško in tudi na Francosko in Angleško; Pariz in London veliko mesá pojesta od teh koroških Noriških volov.

Prav lepo Noriško govejo živino so razstavili: Samostan Benediktincev v Št. Pavlu, Andrej Šebet, po domače Blaži, v Krasti, Jožef Pfliegerl v Podgori (Unterbergenu) pri Št. Vidu, Peter Presinger, po domače Hofer v Sokovi (Himmelberg), grof Kristalnig v Meiselbergu, Herman pl. Knapič v Hartmansdorfu in dr.

V prihodnjem listu hočem govoriti o konjih, ki so bili razstavljeni in dokazali, da Koroška ima tudi v konjereji že veliko žlahnega blagá.

(3. del prihodnjič.)

Kako v Predarelskem in v Svajci živinorejo ravnaajo.

II.

V Švajci posebno so se osnovala društva za povzdigo živinoreje; naredile so se postave in dali ukazi, kateri merijo na zboljšanje živinoreje, in ondašnje kantonske vlade so odločile visoke premije takim živinorejcem, ki vzdržujejo dobro živino za pleme.

Kot glavna pravila za zboljšanje živinoreje so se določila sledeča:

1) da se izberó za pleme dobri biki, ki stojijo pod vednim nadzorstvom dotičnih komisij, in

2) določili so se posebni propisi, po katerih se ima ravnati, da se doseže povzdiga živinoreje. Tako je določeno, katera plemena se imajo posebno v tem in katera v drugem okraji izrejevati, da se v vsakem okraji izredi njemu najbolj primerno pleme. Namen teh propisov je, v okom priti malopridnim igračam, v katere se spuščajo včasih živinorejci le preradi pri izbiranju plemenske živine. Take igrače morajo le pokvariti živinorejo, ne pa zboljšati je.

Določbe za premiranje živine velevajo, da noben junec se ne sme rabiti za pleme, ki ni najmanj eno leto in pol star. Čudno je pa to, da nobenemu juncu za pleme ne dajo premije, ki je več kot 3 leta star; vsaj je vendar poskušnjah dokazano, da je junec, primerno spuščan in primerno rejen, prav dober za pleme tudi do 6. leta in da ravno starejši junci so rodovitnejši memo mladih. Če pa v Švajci juncev za pleme nimajo radi čez 3 leta starih, utegne vzrok biti temu to, da pretežki postanejo. Večidel ima vsaka občina svoje junce; vsacemu juncu je navadno določeno 80—100 krav in telic. Vsak junec mora dovoljenje (licenco) imeti za pleme; take licence pa dajejo dotične komisije. V vsakem kantonu v Švajci so postavljeni tako imenovani živinski nadzorniki (inšpektorji), kateri čujejo nad tem, kako se rabijo plemenski junci. Tudi v Algavi, sploh na Bavarskem,

so komisije, ki dajejo juncem licence, sestavljene iz okrajnega živinozdravnika in pa župana ali njegovega namestnika. Župan ali namestnik ne dobivata nobene plače za svoje opravilstvo, živinozdravnika pa plača občina ali oziroma lastnik licenciranega junca. Navadno je čas odločen, kedar komisije dajejo licence, pa tudi zunaj tega časa se zbere komisija, ako kak živinorejec želi licenco dobiti za svojega junca. Licencirani junci se večkrat med letom preiskujejo, kakor se tudi nad tem nadzoruje, kako živinorejec licenciranega bika za pleme rabi. Za vsako preiskavo prejme okrajni živinozdravnik 50 krajc. plače. Kdor spušča junca brez licence, plača do 15 gold. globe. Komisije pošiljajo svoja poročila policijski gosposki, katera s kmetijskimi okrajnimi podružnicami izvršuje, kar je treba.

Postava za povzdigo živinoreje na Bavarskem je bila oklicana 4. maja 1857. Enaki ukazi za licencirane junce veljajo tudi na Virtemberškem.

Tudi na Predarelskem je letos vpeljana bila enaka postava o licenciranju juncev, katero imajo občine izvrševati.

V Švajci so posamezni kantoni razdeljeni v okraje za ogled goveje živine, kjer je povsod posebna komisija za to, obstoječa iz predsednika in 4 udov; te komisije v odločenih časih pregledujejo govedino, jo premirajo in juncem licence dajejo. Ogleduje se živina navadno spomladi. Izvedenci, ki so v tacih komisijah, opravljajo to opravilo 4 leta. Podlaga delovanju teh komisij so statuti, katere osnujejo družbe kmetijske, in postanejo veljavni, če jih odobri politiška gosposka.

Le v nekaterih kantonih ukazuje postava občinam, da morajo vzdržavati primerno število juncev, a to ni povsod ukazano; to pa je ravno velika napaka, katera je kriva, da se postava ne more povsod izvrševati tako, kakor bi treba bilo in da se zatega del morajo včasih junci licencirati, ki niso popolnem sposobni za pleme.

Povsod se tedaj razvidi potreba postave, katera občinam naklada dolžnost vzdržavati juncev za pleme. Če občina vzdržuje junca, ga izroči kakemu gospodarju, kateremu za krmo vsak dan 1 gold. plačuje, vrh tega pa dobiva še od vsacega lastnika 50 krajc., na čegar kravo je junca spustil. Če junec ni več za rabo, ga občina na svoj dohodek prodá, in namesti njega drugega kupi.

Junci se navadno spuščajo od meseca januarija do marca; ubrejene krave ali telice potem lahko celo poletje in jesen na paši ostanejo. Samo po sebi se razume, da je bivanje breje živine na paši pod milim nebom mlademu zarodu zeló koristno.

Krave se teletijo meseca oktobra do konec decembra. Ko je mati tele dobro oblizala in je koža njegova potem se posušila, vzamejo teleta materam tako, da ne pridejo nikoli več do njih, kajti za živež potrebno mleko dobiva tele potem iz žehtarja. Tele, za izrejo namenjeno, 5 do 6 tednov drugega nič ne dobiva kakor samo mleko in to, če le mogoče od stoječe matere. Po preteku 6 tednov poskušajo teletom še le suhe klaje dajati, namreč mrve ali otave, kateri dodajajo nekoliko zdrobljenega ovsa ali otrobov. Čem bolj se teleta vadijo suhe klaje, tem bolj se jim odteguje mleko, in za pijačo daje se jim potem vode. Tako deloma z mlekom deloma s suho klajo redijo teleta skozi 14—16, sem ter tje tudi do 20 tednov. Meseca maja, če je vreme ugodno, gredo že na planine.

Sploh ženó govejo živino na niže planine sredi meseca maja, ko je živina se poleg suhe klaje že domá poprej nekoliko privadila frišne. Tukaj ostane, če je vreme ugodno, 3 do 6 tednov; potem gre živina na